

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΠΕΡΣΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ – ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΣΕΣ»
ΕΝΟΤΗΤΑ 3^η – ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ
ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σχεδιασμός-Συντονισμός: Χαρά Ανδρεΐδου

Στην ενότητα της καθημερινής ζωής εξετάζουμε πτυχές της καθημερινής ρουτίνας των ανθρώπων σε πολλά πεδία, όπως είναι η οικία, η διατροφή, η ενδυμασία, τα επαγγέλματα, η κοινωνική οργάνωση, η θέση της γυναίκας, η δουλειά, τα αρχαία γνωμικά κα.

Οι άξονες, πάνω στους οποίους στηρίζουμε την επεξεργασία του θέματος είναι οι εξής:

- η σύνδεση της καθημερινής ζωής στα αρχαία χρόνια με το σύνολο του παραδοσιακού πολιτισμού σε ολόκληρη την υφήλιο. Ο παραδοσιακός πολιτισμός, αυτός που προηγήθηκε της βιομηχανικής επανάστασης, είναι ουσιαστικά ίδιος κι अपαράλλαχτος από την περίοδο της γένεσής του, με την αγροτική επανάσταση που ξεκίνησε περίπου 10.000 χρόνια πριν από τη γέννηση του Χριστού έως τη σταδιακή εισβολή των μηχανών στη ζωή των ανθρώπων. Από τα πρώτα ίχνη της αγροτικής οικονομίας στη Μεσοποταμία έως πριν από περίπου 70 χρόνια στην Ελλάδα - και έως και σήμερα σε κάποιες άλλες, αναπτυσσόμενες κοινωνίες του πλανήτη μας - οι γεωργοί οργάνουν με αλέτρι και βόδια, οι γυναίκες υφαίνουν τα ρούχα και τα στρωσίδια της οικογένειας στον αργαλειό, οι άνθρωποι μετακινούνται με άλογα και άμαξες, τα καράβια ταξιδεύουν με πανιά. Είναι σημαντικό να κατανοήσουν οι μαθητές μας αυτήν την αδιάσπαστη συνέχεια μέσα στις χιλιετίες, και στη συνέχεια την τομή που έγινε αρχικά με τη βιομηχανική επανάσταση, στη συνέχεια με την ηλεκτρονική, τώρα με την ψηφιακή και ποιος ξέρει ακόμα...
- η σύνδεση μακροϊστορίας και μικροϊστορίας. Με άλλα λόγια, η συνειδητοποίηση πως τα μεγάλα γεγονότα της ιστορίας έχουν άμεσο αντίκτυπο και στον πιο ταπεινό άνθρωπο σε όλες τις γωνιές του πλανήτη. Για παράδειγμα, η ανακάλυψη της Αμερικής άλλαξε ριζικά τον τρόπο διατροφής των ανθρώπων, καθώς έβαλε στο καθημερινό τους τραπέζι τις πατάτες, τις ντομάτες, το καλαμπόκι, το κακάο, τον καφέ και ένα σωρό άλλα (βλ. το σχετικό εκπαιδευτικό παιχνίδι από το Μουσείο της Αιανής),
- η συνειδητοποίηση πως, παρ' όλο που ο γενικός καμβάς της ιστορίας ισχύει σε γενικές γραμμές παντού, ωστόσο ο κάθε ξεχωριστός πολιτισμός διαμορφώνει τη δική του ξεχωριστή ταυτότητα, επηρεασμένη από τη γεωγραφική θέση, την πολιτισμική παράδοση, τους κανόνες της θρησκείας, την κοινωνική οργάνωση και πολλές άλλες παραμέτρους. Αυτήν την

πολυμορφία - τις διαφορές ανάλογα με την περιοχή, την κοινωνική τάξη, τη φυλετική παράδοση, τις κλιματολογικές συνθήκες κ.α. - πρέπει να τη δείξουμε στους μαθητές μας και να τους βοηθήσουμε να την κατανοήσουν αντί να παγιδευτούμε στο μοντέλο της αστικής τάξης της κλασικής Αθήνας, το οποίο είναι ευρύτατα γνωστό. Για παράδειγμα, η παγιωμένη άποψη για τη θέση της γυναίκας, στερημένης από κάθε δικαίωμα και περιορισμένης στον γυναικωνίτη, ισχύει για την αθηναία αστή της κλασικής περιόδου. Όμως, γυναίκες είναι και οι αγρότισσες και όσες έχουν πάγκους στην αγορά και οι δούλες και οι ιέρειες, και όλες αυτές συνυπάρχουν στον ίδιο τόπο και στον ίδιο χρόνο. Παράλληλα, υπάρχουν και οι γυναίκες στη Σπάρτη ή στη Γόρτυνα της Κρήτης που απολαμβάνουν ένα τελείως διαφορετικό, πολύ πιο ισότιμο καθεστώς με τους άνδρες συμπατριώτες τους, όπως επίσης και οι γυναίκες στις τόσο διαφορετικές φυλές της απέραντης περσικής αυτοκρατορίας, με τόσο διαφορετικό πλαίσιο και κοινωνική οργάνωση μεταξύ τους,

- η σύγκριση της - σε γενικές γραμμές, παρά τις διαφορές της - σχετικά ομοιογενούς εικόνας του ελληνικού πολιτισμού με τους τελείως διαφορετικούς τρόπους ζωής των πολυάριθμων λαών της περσικής αυτοκρατορίας, μέσα από τη μελέτη και ανάλυση συγκεκριμένων παραδειγμάτων. Με τον τρόπο αυτό, οι μαθητές μας θα συνειδητοποιήσουν ακόμη καλύτερα τη διαφορετική υπόσταση των πολιτισμών και τις κινητήριες δυνάμεις πίσω από τη διαμόρφωση και την εξέλιξη του καθενός. Ένα εξαιρετικό εργαλείο για να δουλέψουμε σε αυτό το πεδίο είναι η δράση με τη Ζωφόρο των υποτελών στο ανάκτορο της Περσέπολης.

Για την επεξεργασία της ενότητας της καθημερινής ζωής προτείνω την εξής μέθοδο:

- παρουσιάζουμε στους μαθητές μας το εκπαιδευτικό υλικό σε οποιαδήποτε μορφή - αρχαίες παραστάσεις, βίντεο, αρχαιολογικά ευρήματα, αρχαία κείμενα - χωρίς σχολιασμό από εμάς παρά μόνο στα απολύτως απαραίτητα,
- αφήνουμε τα παιδιά - μεμονωμένα ή σε ομάδες - να παρατηρήσουν το υλικό, και να αρχίσουν να αντλούν πληροφορίες από αυτό, οι οποίες με κάποιον τρόπο θα καταγράφονται,
- στη συνέχεια, καλούμε τους μαθητές μας να παρουσιάσουν και στη συνέχεια να ερμηνεύσουν τις πληροφορίες που έχουν αντλήσει από το πρωτογενές υλικό. Για παράδειγμα, οι πηγές για τις καλλιέργειες των γεωργών και τα εξημερωμένα ζώα των κτηνοτρόφων μιας περιοχής δίνουν την εικόνα της αγροτικής ταυτότητας της περιοχής, τα τρόφιμα της καθημερινής διατροφής και ο τρόπος λειτουργίας της οικίας δίνουν πληροφορίες για την κοινωνική οργάνωση, κ.ο.κ.
- τέλος, παροτρύνουμε τα παιδιά να εκφράσουν όλα όσα έμαθαν και τους έκαναν εντύπωση με ποικίλους τρόπους: εικαστικές δημιουργίες, κατασκευές, αναπαραστάσεις και δραματοποιήσεις και οτιδήποτε άλλο προκύψει μέσα από αυτήν τη δημιουργική διαδικασία.

Στο πεδίο αυτό κατ' εξοχήν μπορούμε να ζητήσουμε τη συνδρομή των εκπαιδευτικών ειδικοτήτων του σχολείου μας, εάν διδάσκουμε στο Δημοτικό. Ο δάσκαλος των εικαστικών, της μουσικής, αλλά και ο γυμναστής μπορούν να εμπλακούν και να συμβάλουν με εντυπωσιακά αποτελέσματα, αρκεί εμείς να τους προμηθεύσουμε με υλικό και κάποιες γενικές κατευθύνσεις. Οι νηπιαγωγοί είναι, ούτως ή άλλως, ο ορισμός του homo universalis.